

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

§. 2. De tempore requisito ad consuetudinem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

prescriptio est, nulla est ratio excusans. Item dum non est introducta consuetudo, lex obligat, sed ferre contra legem obligatorem est peccatum. Ergo, & ita tenet Suarez. illo cap. 18. n. 24. Bonac. disp. 1. q. 9. p. ult. §. 3. n. 45. Sanch. lib. 7. de matr. disp. 4. num. 14. circa finem.

§. II.

De tempore requisito ad consuetudinem.

- 1 Proponitur prima sententia tempus immemorabile requirens.
- 2 Secunda sententia distinctione vitur: prater legem, vel contra legem civilem decennium dicit sufficere: contra legem canonicam, quadragenarium exposulat.
- 3 Nullum tempus determinat tertia sententia, sed arbitrio prudentis relinquitur.
- 4 Aduersus hanc sententiam proponitur obiectio, & soluitur.
- 5 Placet mihi quarta sententia affirmans decennium sufficienter consuetudinem prescribi.
- 6 Limitant aliqui in consuetudine introducta presente Principe.
- 7 Reicitur supradicta limitatio.
- 8 Alii limitant, ut in lege civili, procedat non in canonica.
- 9 Non admittitur hęc limitatio.
- 10 Apponitur tertia limitatio, ut procedat de consuetudine, quę ex superueniente consensu Principis introducitur.
- 11 Reicitur.
- 12 Consuetudo non debet interrumpi, & quando censetur interrupta.

1 Secunda conditio necessaria ad consuetudinem inducendam, est temporis diurnitas, fed quanta hęc debeat esse, non collat inter Doctores. Prima sententia affirmat requiri tempus immemorabile; sic videtur sentire Duran. ad rit. de legibus, cap. 11. & Balduinus Institut. de iure naturali, verbo diurnitatis. & probant quia ad legem inducendam videtur requiri consuetudo inueterata ut probat, l. de quibus, 3. ff. de legibus ac consuetudo inueterata, est illa, de cuius initio non est memoria. l. vlt. C. quę sit longa consuetudo. Item inueterata dicitur, quod fuit 40 annis stabilius, l. vlt. C. de fund. rei priuatae, lib. 11. §. ubi gloss. Ergo. Item consuetudo sepe appellatur illa, quę excedit hominum memoriam. l. hoc iure, §. ductus aquę, ff. de aquę quotidiana, & affluua. at hoc tempus centum annos comprehendit, vel paulo minus, ut tradit Crauer. tractat. de antiq. tempor. 2. particula. 4. part. primę. num. 2. Curtius inuicem consil. 158. n. 16. Adde ad consuetudinem, quę legem introducat legum tempus requiritur. l. vltim. de consuetudine sed longum tempus comprehendit centum annos. l. vlt. C. de sacrosanct. Eccl. lib. 1. Ergo.

2 Secunda sententia distinctione vitur, si consuetudo sit prater legem, vel contra legem civilem, decennium affirmat compleri: si contra legem canonicam quadraginta annos exposulat, sic Panormit. cap. fin. de consuetud. n. 1. Azor. tom. 1. lib. 5. c. 4. quaest. 4. Gregor. Lopez l. 5. gloss. 4. tit. 2. part. 1. Couarr. lib. 2. variarium, c. 17. n. 8. §. quarto. Molin. tom. 1. de iustit. disp. 77. & alii plures relati a Salas disp. 19. de legibus, sect. 4. Fundamentum huius opinionis est quia leges ad inducendam consuetudinem solum exposulant longum tempus l. 3. C. quę sit longa consuetudo, l. de quibus, l. sed ea quę ff. de legibus, l. 1. in fine ff. de aqua pluua arcenda. & alii at secundum ius civile decennium est longum tempus requisitum ad prescriptionem. toto tit. C. de prescript. longi tempor. §. 1. Institut. de usucapionibus & l. super longi temporis, ff. de prescript. secundum vero ius Ecclesiasticum quadragenarium exposulat authent. quas actiones, C. de sacrosanct. Eccl. Ergo hoc tempus erit ad consuetudinem requisitum.

3 Tertia affirmat nullum tempus determinatum esse ad consuetudinem inducendam, sed arbitrio prudentis hoc pendendum esse, qui pro negotij qualitate, & pluralitate actionum limitate, vel extendere tempus debet. sic tradit doctissimus Menochius de arbitrar. lib. 2. cent. 1. casu 83. n. 6. Cottal in l. de quibus, ff. de legibus, n. 8. & in comment. de iure civili in artem redigendo, p. 2. cap. 19. Cuiac. lib. 2. obseruat. c. 1. Anron. Faber. ad leg. 3. ff. de legib. Duran. de legib. c. 11. Gabriel Valquez l. 2. disp. 177. c. 5. Medin. quaest. 97. art. 3. §. sed dubitatur. Valent. disp. 7. quaest. 5. punct. 8. Sotus 1. de iustit. quaest. 7. art. 2. Basiliius de Leon. lib. 6. de matr. c. 5. num. 9. Lessius lib. 2. de iustit. c. 6. dub. 14.

Fundamentum huius sententię est, quia consuetudo ut legem pręexistente abroget, aut denud constituat, aliquod tempus requirit: quod autem hoc sit, non est determinatum iure nature, ut de se constat, neque etiam iure civili aut canonico: ergo relinquendum est arbitrio prudentis. Quod autem iure civili, vel pontificio determinatum non sit proba: quia in iure civili aut canonico non inuenitur textus loquens de consuetudine legali: qui hoc tempus determinet. Nam si aliquis textus est qui hoc tempus in consuetudine determinet, non de consuetudine legali, sed de consuetudine requisita ad prę-

scriptionem rerum mobilium, & immobilium aduersus priuatas personas, vel communitates loquitur. ut expendenti totum titulum de consuetudine patebit.

4 Dices cap. ult. de consuet. quod expresse loquitur de consuetudine legali, tacite determinat tempus requisitum ad inducendam consuetudinem, cum enim ibi dicat Pontifex non esse viliis autoritatis consuetudinem longęam, si sit rationabilis, & legitime prescripta, tacite illis verbis, longęam, & legitime prescripta tempus requisitum ad consuetudinem determinauit. si quidem solum exposulat tempus sufficiens, ut dicatur longęam, & legitime prescripta. Sed contra quia longum tempus, & diuturnum non est in iure determinatum, aliquando enim biennio comprehenditur, argum. textus in l. 56. ff. locati, aliquando quinquennio, l. 2. §. 2. ff. de re milit. iuncta l. 13. §. vlt. eod. tit. aliquando 40. annos amplectitur. l. 57. §. 1. ff. de ritu nuptiarum. l. 12. C. de prescr. 30. annorum & trad. Cuiac. lib. 18. obseru. c. 28. Ergo ex verbo longęam, quod denotat longum tempus? tempus non determinatur. Deinde neque ex verbo legitime prescripto id inferri potest, Tum quia non omnibus prescriptionibus idem tempus signatur legitimum? aliquando enim decennium sufficit, aliquando vigesimum requiritur, aliquando trigessimum, aliquando quadagesimum, aliquando centesimum, seu immemorabile, ut constat ex Institut. de usucapionibus, §. 1. l. cum in longi. C. de prescriptionibus cap. sanctorum, c. de quarta, de prescrip. authent. quas actiones, C. de sacrosanctis Ecclesiis. Tum etiam, quia est prescriptio tempus signatum sit, non inde inferretur consuetudini legali signatum esse, quia consuetudo legalis non est prescriptio, prescriptio enim acquirit ius prescribenti, aduersus quem prescribit: at consuetudo legalis non semper acquirit ius sed aliquando a iure obediendi te eximit, & tunc non prescribit aduersus aliquem, nam si aduersus aliquem prescriberet, is esset Princeps, seu legislator contra hunc autem non prescribit, cum potius ex eius consensu tacito, vel expresse vim legis consuetudo sortiat. Ergo ex ratione prescriptionis tempus signari non potest.

5 Quarta sententia, quę mihi probabilior apparet, quia communior, affirmat consuetudinem esse longęam legitimeque prescriptam sufficientemque ad abrogandam legem, vel denud constituendam, si decennio perseverent tradit plures referens Franciscus Suarez lib. 7. de legibus, cap. 8. n. 7. summo c. 15. n. 5. & c. 18. n. 12. Donell. lib. 1. c. 10. & ibi Otuald. in notatis litt. E. Bonacina disp. 1. q. 1. punct. ult. §. 3. n. 31. Mascard. de probat. conclus. 424. a. n. 24. Emanuel Sā verbo, consuetudo, n. 3 Ratio quę mouet est, quia iura solum requirunt ad consuetudinem inducendam longum tempus, sed decennium est longum tempus, & infra illud non reputatur. l. vlt. C. de prescrip. long. temp. §. 1. Institut. de usucap. Pater etiam requirunt ut consuetudo sit legitime prescripta cap. ult. de consuetud. sed quę per decennium durat, legitime est prescripta: nam licet multę alię sint pręceptiones longius tempus exigentes quia tamen hoc est sufficiens, standum est huic temporis, cum agatur de re omnino fauorabili, & nemini contraria: non enim est contraria Principi, cum ex eius voluntate consuetudo vim habeat, neque etiam subditis, cum ab eorum consensu pendeat. Ergo. Et per hęc soluantur fundamenta contrarij.

6 Supradictam conclusionem aliqui limitant in consuetudine, quę habetur in presente Principe, seu legislatore; secus vero illo absente: cum enim legislator absens est, existimant requiri non decennium, sed vicennium ad inducendam consuetudinem.

Probant primo longum tempus esse decennium inter presentes, at inter absentes est vicennium, ex supradicta l. vlt. Cod. de prescrip. longi tempor. Ergo cum legislator absens est requiritur vicennium ad prescribendum aduersus illum. Ergo non semper consuetudo constituit legem vel abrogat pręexistentem decennio; confirmariq. potest ex l. 5. tit. 2. p. 1 vbi Alphonsus Rex, declarans vim consuetudinis dicit. l. tal pueblo como esse o la mayor parte del si usaron diez, o veinte años a hacer alguna cosa en manera de costumbre, & c. puenada la hacer, e daba ser tenuda e guardada por costumbre, vbi sub dist. cione appoluit decem. aut viginti ut tacite insinuat absente legislatore 20. requiriti presente illo decem. Alias cur dixit, decem, aut 20. potius quam 10. vel 15. vel 30.

7 Sed reicienda est supradicta limitatio, quam reicit Suarez illo cap. 15. num. 6. & cap. 18. num. 11. Salas disputat. 19. sect. 4. num. 31. cum Valquez 1. 2. disp. 177. cap. 3. num. 33. Quia consuetudo non introducit legem, neque abrogat pręexistentem ex consensu subsequente Principis, sed ex consensu eius lege iam stabilita, quę declarat consuetudinem longi temporis autoritatem habere inducendi legem: ac proinde impertinens est esse Principem absentem, vel presentem consuetudini.

Ad confirmationem respondeo primò cum Gregor. Lopez in d. l. & burgos de Paz l. 1. Tauri, a. n. 205. illam particulam, aut esse diiunctam, & respecta eiusdem appellati, facereque huic sensum, si consuetudo siue absente Principe, siue presente inualuit decem, aut 20. annis obseruanda est: quasi diceret, si consuetudo decem annorum est sufficiens, multo magis, si

120. annis, vel 30. duraverit: quem sensum tradidit glossa in rub. *Cod. qua sit longa consuetudo* & alii relati à Burgos de Paz *suprà*.

Responderi secundo possit, dictionem illam 10. annos, importare consuetudinem, quæ habeat in absentia legislatoris, ac proinde iure Hispano requiri in consuetudine inducente legem decem annos, si fuerit præsens legislatoris 20. verò, si fuerit absens, Caterum legem illam iam hodie in Hispania non vigere sentit Gabr. Valquez 1.2. *disput. 177. cap. 3. Suar. lib. 7. de leg. cap. 15. numer. 7. Bassilius de Leon. lib. 6. de matrim. c. 5. n. 7. sine.*

8. Secundo limitant plures (supradictam conclusionem, vt procedat in lege civilis tantum, nam in canonica affirmant 40. annos requiri, quia aduersus Ecclesiam non datur præscriptio nisi post 40. annos, *cap. de quarta. cap. ad aures. de præscriptionib.* Sed consuetudo abrogans legem canonicam suo modo præscribit contra Ecclesiam. Ergo tempus necessario requisitum ad præscribendum contra Ecclesiam, erit etiam requisitum ad præscribendum consuetudinis Ecclesie: & ita tenet Suarez plures referens *lib. 7. cap. 18. numer. 12. Salas disput. 19. sect. 4. numer. 42. Reginald. lib. 13. numer. 247. Rebells 1. p. lib. 1. q. 5. n. 12. Bonac. disp. 1. q. 1. p. vlt. § 3. n. 30. Malcard. verbo consuetudo. conclus. 2. 24. numer. 32.*

9. Sed neque admittenda est hæc obligatio, quam non admittit Lessius *lib. 2. cap. 6. dub. 14. numer. 46. Azor 1. p. lib. 5. cap. 18. quæst. 6. Eman. d. verbo consuetudo. numer. 6.* quia consuetudo abrogans legem Ecclesiasticam, non est contra Ecclesiam, sed potius pro illa cum ex consensu ipsius Ecclesie tradito in *cap. vlt. de consuetudine* hæc abrogatio procedat, sed præscriptiones, quæ sunt in fauorem Ecclesie & contra illam, non indigent spatio 40. annorum, sed decennio perficiuntur, vt tradit Rota in *notissimis. p. 2. decis. 375. numer. 8. apud Fatina. Ergo.* Deinde si ob similitudinem desumptam à præscriptione propria, expostulantur in consuetudine canonica 40. anni etiam debent expostulari centum, vel tempus cuius initium non sit memoria, Probo quia aduersus Ecclesiam Romanam non datur præscriptio, nisi spatio centum annorum *aut quas actiones. Cod. de sacrosanct. Eccl. Ergo consuetudo, quæ legem latam à Romano Pontifice abrogat, spatium centum annorum ad præscriptionem exigit.* Deinde aduersus referatam Principi non præscribitur, nisi consuetudine immemoriali *cap. super. quibusdam præterea de verbor. significat. & tradit multos allegans Malcard. de probation. concl. 42. 4. numer. 40.* Sed lex lata à Principe, sibi est eius dispensatio referatam. Ergo non solum spatium 30. annorum sed immemorabile requireretur, si ex proportionem ad præscriptionem esset desumenda præscriptio in consuetudine legali. Item vna Ecclesia aduersus aliam præscribit decem annis nisi obest ius. Ergo aduersus legem municipale, vel statutum decem annis præscribitur. Ergo consuetudo canonica abrogans legem, non expostulat 40. annos.

10. Tertio limitant aliqui, vt procedat de consuetudine, quæ vires habeat superueniente consensu principis; de hæc enim dicunt decennium expostulare, seu de consuetudine, quæ in ratione consuetudinis vim habet introducendi legem.

Sed neque hanc limitationem probo dico enim consuetudinem ex consensu Principis introductam inducere legem vel abrogare antiquam, eo ipso quo constat principem ad eiusmodi effectum consuetudinem approbare, quia tunc non in vi consuetudinis, sed in vi approbationis & consensu Principis lex abrogatur vel denuo constituitur. Ista autem abrogatio non censetur facta ex eo quod consuetudini non contradicat, cum possit vt non rectè dixit Lessius *lib. 2. cap. 6. dub. 14. numer. 46. Valent. disput. 7. quæst. 5. p. 8. Bonac. disput. 1. quæst. 1. p. vlt. numer. 33. vers. addit Lessius.* Nam potest Princeps habere aliquas causas peccationis seu dissimulationis vt manifestè constat ex *cap. super. eo. de cognitione spirituali* ibi Verum si de consuetudine habeatur, vt in illa coniugia permittantur in Ecclesia tua dissimulare poteris poteris: ita quod nec contrahere, nec tamen videtur prætere assensum, &c. Requiritur ergo manifesta approbatio quæ legi æquiualeat, vel æquiualeat legitime abrogationi legis factæ: & ita tradit Suarez *lib. 7. cap. 12. circa finem. Bassilius de Leon. lib. 6. de matrim. cap. 6. numer. 6.*

11. Aduerto tamen consuetudinem decennalem, quæ ad constituendam legem nouam, vel antiquam abrogandam necessaria est non debere interrumpi: sic docuit alios referens Suarez *lib. de leg. cap. 8. numer. 14.* Et probatur, nam si interruptum, iam non datur decennio. Secundo à præscriptione excluditur interruptio ergo & à consuetudine. Tertio tempus requisitum à iure ad aliquem effectum de tempore continuo & non interrupto intelligitur vt notauit; Lopus *allegat. 47. & syluest. verbo religia. 3. 5. Nauar. consil. 87. de reguland. n. 1.* Tunc autem censetur interruptum pta consuetudo, si à tota communitate vel à maiori illius parte contra consuetudinem agatur etiam si vnico actu fiat: sic docuit Panormit. *cap. vlt. de consuetudine. nu. 19. Reginald. lib. 10. n. 249. Bonac. disp. 1. q. 1. p. vlt. n. 33. Salas disp. 19. sect. 11. numer. 93.* Item si à Principe introducentes consuetudinem puniantur, tacite tunc restitit eius introdu-

ctioni. & consuetudinem interrompic: sic Suarez *lib. 7. de leg. cap. 8. numer. 15.*

§. III.

Examinatur tertia conditio de frequentia, & qualitate actuum.

1. Requiritur ad consuetudinem actuum frequentia.
2. Quot actus sint requisiti, examinatur.
3. Vnum neque duos actus non sufficere ad consuetudinem.
4. Limitatur, nisi legislator consuetudinem sciens, non resistat sed non approbatur limitatio.
5. Explicatur. Doctore qui videntur contrarium sentire.
6. Actus tametsi iudiciales sint non sufficiunt ad consuetudinem inducendam, nisi decennio durauerint.
7. Decisiones Rota, & declarationes Cardinalium vim legis non habent estio magne sine auctoritate.
8. Quid de stylo curia.
9. Non est necesse consuetudinem in contradictorio iudicio approbata esse.
10. Proponuntur quedam obiectiones, & soluntur.
11. Ad stabilendam consuetudinem actus voluntarij requiruntur, & consequenter non ex errore aut ignorantia.
12. Debent procedere ex intentione introducendi consuetudinem hoc est introducendi obligationem.
13. Quomodo cognoscitur consuetudo inducta ex obligationis intentione vel intentione liberali.
14. Actus introducentes consuetudinem debent esse externi, non informes, & pacifici.

1. Tertio ad consuetudinem requiritur actuum frequentia, seu vnus crebro iteratus. Probari potest tum ex definitione consuetudinis, tum ex *lib. 1. Cod. qua sit longa consuetudo*, ibi Probatis his, quæ in appido frequenter in eodem controuersarum genere seruata sunt Idem habetur, in §. ex non scripto, *Instit. de iure natur. & lib. 3. Cod. de adificijs priuatis*

2. Difficultas est quot actus requirantur. Aliqui affirmant vnum continuatum sufficere. sic Panormit. *cap. vlt. de consuet. numer. 17. & Azor. lib. 1. lib. 5. cap. 17. quæst. 9. & cap. 18. quæst. 15.* quia ratione continuationis ille actus pluribus æquiualeat. Alii dicunt duos, vel tres actus efficaces esse ad abrogandam legem, maxime si fiant sciente Principe, & non contradicente, dum commodè potest contradicere, quia tunc censetur consentire. Deinde, quia quod bis vel ter fit, dicitur fieri frequenter, *cap. ita nos, 25. quæst. 1. sic Lessius lib. 2. c. 6. dub. 14. numer. 45. Syluest. verb. consuet. quæst. 4. Saæ eodem. numer. 73. Malcard. pluribus relatis concl. 42. 4. numer. 16. & indicat Saæ. h. alios referens *lib. 4. de matr. disput. 1. numer. 2.* Alii supradictam sententiam veram esse existimant, si actus iudiciales fuerint; secus vero si sint extrajudiciales: nam de iudicialibus dicunt constitutere stylium, qui bino actu perficitur ac proinde consuetudinem in illa materia. Adde his, quæ auctoritate publica fiant maior vis, & efficacia danda est, quam his quæ solum à communi populo operantur; & ita tenet glossa in *l. de quibuslibet de legibus. verbo inueterata. Bart. ibi in repetit. 9. & loquentes de stylo docent Rebuff. tract. de consuetud. art. 2. gloss. 1. §. numer. 10. & 17. Decius in rubr. de consuetud. numer. 35. & alii plures quos refert Oluald. in epitome Don. lib. 7. cap. 10. lit. S. Alii tandem hanc frequentiam relinquunt iudicis arbitrio: sic pluribus relati Menochius *lib. 2. de arbitrar. cent. 1. casu 81. numer. 4. Duaren. de leg. cap. 11. Bassilius de Leon. lib. 6. cap. 6. numer. 1. fin. & ex parte sentit Suarez. lib. 7. de legibus, cap. 10. numer. 4.* Ratio esse potest, quia ad inducendam consuetudinem habentem vim legis ea frequentia necessaria est, quæ sufficienter ostendat populi consensum, & principis voluntatem, sed voluntas principis & populi consensum aliquando paucioribus, aliquando pluribus manifestatur. Ergo relinquendum est prudentis arbitrio.**

3. Cæterum dicendum est primo vnum neque duos actus non sufficere ad consuetudinem. Tum quia quod semel aut bis fit non dicitur fieri frequenter ex *litem apud Labonem. §. aliud est. ff. de iureiurando.* Tum etiam quia consuetudo quæ ex ratione consuetudinis vim habet legis debet esse longæua, & legitime præscripta, vt ex dictis constat, Vnico autem vel duobus actibus longæua & legitime præscripta esse non potest, quia ad hanc longitudo, & præscriptionem requiritur decennium. Ergo si actus eo tempore non durauerint, consuetudo non erit longæua nec legitime præscripta: & ita docet Suarez *lib. 7. c. 10. n. 1. Bonac. disp. 1. q. 1. punct. vlt. n. 32. Salas disp. 19. sect. 11. numer. 93.* Bassilius de Leon. lib. 6. de matrim. cap. 6. numer. 1.

4. Limitant tamen supradicti Doctores conclusionem nisi leg. lator consuetudinem sciens ei non resistat. Sed iam dixi ex non resistencia præcisè non inferri approbationem Quod